

NARRATIVA

Henning Mankell, *La lleona blanca*. Traducció de Carolina Moreno. Tusquets. Barcelona, 2003.

Aquells que exigeixen a les obres artístiques un valor moral superior al seu valor estètic se'ls hauria de recordar que la literatura no es pot salvar mai per l'exhibició de bons sentiments, perquè si fos així, s'hauria de reservar un lloc d'honor a les cartes d'amor adolescents i a les felicitacions de Nadal de les tietes. No, la literatura no consisteix a exhibir sentiments, consisteix a explicar-los amb la màxima subtilitat, tant si són bons com dolents. Malauradament, aquest no sembla el precepte de Henning Mankell (Estocolm, 1948) en la seva última obra traduïda al català, *La lleona blanca*, que si bé és un llibre carregat de bones intencions, amb una exaltació de la causa negra a Sud-àfrica i amb una clara vocació de pamflet *antiapartheid*, alhora també és una obra que decep qualsevol lector amb un mínim d'exigència.

A pesar que la novel·la respon perfectament als cànons clàssics del gènere negre, a pesar de posseir una trama complexa resolta amb eficàcia, a pesar de ser un llibre excel·lentment documentat, *La lleona blanca* peca d'insubstantial, de no aprofundir en els personatges, de ni tan sols explorar els conflictes a què es veuen sotmesos. Henning Mankell és

Els bons sentiments

EVA COMAS

HENNING MANKELL AMB EL GUARDÓ DEL LLIBRE D'ALEMANYA

capaç de situar els seus protagonistes en un conflicte extrem a cada pàgina, com veure's abocat a matar algú o tenir una filla segrestada, però de cada entrebanc vital els personatges en surten indemnes, amb la mateixa superfície plana que els havia definit en les pàgines precedents.

L'acció –l'únic que té el llibre és acció– transcorre en paral·lel: en una petita localitat de Suècia, l'inspector de policia Kurt Wallander ha de resoldre un estrany cas d'assassinat que el portarà a perseguir una banda de criminals i, mentrestant, a Johannesburg, un fiscal bòer al servei del president De Klerk ha d'impedir un atemptat contra Nelson Mandela. L'argument és recargolat, però s'ha de reconèixer que al final tot acaba lligant. De fet, aquesta història en paral·lel uneix les dues grans passions de Henning Mankell, que si bé per una banda s'ha especialitzat en novel·les de detectius, per una altra professa una gran admiració pel continent africà, tal com n'ha deixat constància en una altra obra, *Comèdia infantil* (Tusquets, 2002), sens dubte molt superior a *La lleona blanca*.

El llibre és una entrega més de la saga de novel·les policiaques protagonitzada per l'inspector Wallander i això el fa encara més decepcionant. Per-

què si és cert que la primera vegada que es llegeix una d'aquestes novel·les –*Els gossos de Riga* (2002), *La falsa pista* (2002), *Asesinos sin rostro* (2000) i *La quinta mujer* (2000)– es pot arribar a considerar que l'aparença desmanegada i indefensa d'un policia que es veu embolicat en una gran trama internacional dota d'una mínima originalitat l'argument, quan se'n llegeixen un parell i es constata que cada novel·la és un calc de l'anterior, la idea de l'originalitat es desfà a l'hora de sustentar l'obra.

SOBRE LA TRADUCCIÓ

La traducció del suec al català de Carolina Moreno és correcta. Se li podria objectar, però, que no aconsegueixi la mateixa riquesa lingüística de l'anterior traductora de Mankell al català, Meritxell Salvany, i que de tant en tant espanti el lector actual repartint al llarg del text algun *quelcom* arcaïtzant.

En definitiva, si el lector busca entreteniment lleuger amb molta acció i, a ser possible, una lectura acompanyada de la complaença en els bons sentiments i en les causes nobles a favor d'un futur millor per a la humanitat, *La lleona blanca* està escrita especialment per a ell. Però si el lector també demana una obra ben escrita, en què s'explorin les contradiccions humanes, l'últim llibre de Mankell traduït al català no satisfarà les seves expectatives.

NARRATIVA

Josep Manuel San Abdon, *Li hauria d'haver dit alguna cosa*. PUBLICACIONS DE L'AJUNTAMENT DE BENICARLÓ. Benicarló, 2003.

Josep Manuel San Abdon (Benicarló, 1955) és conegut, sobretot, pel seu constant, incansable i rigorós treball de crític literari (en aquestes mateixes pàgines, per exemple) i d'animador sociocultural d'actes literaris, trobades d'escriptors, revistes de literatura com ara *Llombriu* i *Passadís*, professor d'ensenyament mitjà, coordinador de col·leccions editorials i manegador i ànima dels emblemàtics i coneguts Premis Literaris de l'Associació Cultural Alambor d'aquesta ciutat del Baix Maestrat. Si açò ho indiquem aquí és pel fet de remarcar que tal volta la seua trajectòria literària (tres encisadors llibres de narrativa curta i una antologia de nous poetes castellonencs) ha estat sovint amagada –o tapada– per aquesta sempre impagable tasca de promoció i reivindicació de les nostres lletres durant tots aquests anys, i els que han de venir.

Els ulls senzills de la ironia

MANEL GARCIA GRAU

També ho esmentem aquí perquè si bé una història de la literatura es basteix a força de grans noms i de grans llibres, però també de poderoses operacions de màrqueting i d'altres maniobres editorials i polítiques ben diverses, també es basteix a través del treball callat, gris i a voltes malauradament oblidat, de moltes persones que hi posen –com és el cas de San Abdon– tota la seua esma, bona part de la seua salut i un bon grapat d'hores i d'esforços.

EL JOSEP PLA DEL MAESTRAT

Tal volta siga per això, tal com esmenta l'escriptor Manuel Joan i Arinyó al precís i suggerent pròleg, que se'l coneix com "el Josep Pla del Maestrat", alhora que demana que aquest llibre se'l faça circular pels circuits comercials adients i no es quede en una prestatgeria de qualsevol cambra municipal. Siga com siga, li hauríem de demanar a San Abdon que ens premiara els cinc sentits més sovint amb llibres de contes com aquests, bastits amb el deix

ben dolç i senzill de la ironia i d'un bon ofici narratiu.

El llibre pren el títol del conte trenta-unè, dels trenta-quatre que conté el volum, aquell en què se'ns fa esment de la incapacitat de comunicació de dos personatges, Jordi i Maria, asseguts un al costat de l'altre en un cinema, que volen expressar els seus pensaments però que es resisteixen a obrir la boca per alguna mena de vergonya paralitzant. De fet, tot el llibre està travessat de banda a banda per aquesta subtil clau de volta d'una ironia senzilla i cofoia, en què els personatges es mouen –i a través d'ella s'imbriquen– a mig camí entre una innocent benaurança i unes espurnes de mala llet. Perquè efectivament, tal com esmenta Joan i Arinyó, "si una cosa cal destacar del conjunt d'aquestes narracions és la capacitat d'adaptació dels personatges a les situacions que se'ls presenten, per molt absurdes, rocambolesques i sorprenents que siguin". Unes situacions, però, en què els personatges es mouen –ex-

cepte en contes més càustics com ara *La llei de la selva* i *L'exclusiva*, per exemple– a través d'una bonhomia de la qual el personatge principal n'extrau alguna mena de profit, com ara els contes *Jocs d'atzar*, en què el protagonista es converteix en multimilionari a partir d'una innocentada que li havien gastat uns amics, i *Un món conegut*, en què se'ns relata la història d'uns extraterrestres que esdevenen nadons humans per poder espigar el contradictori món dels humans.

L'ACTUALITAT COM A TEMA

L'actualitat ha esdevingut, des de fa molts anys, el doll del qual han begut molts creadors de narrativa curta. La hipocresia, les contradiccions, les lluites, els ideals o les suspicacions han estat uns bons motius on pouar els mots per expressar els ulls més esquius, onerosos o bondadosos de l'ànima humana. Tal és també el tema d'aquest recull de contes, en què trobem temes com ara l'implacable i enganyós món de la publicitat, l'apatia i la mono-

tonia en una relació matrimonial, els angoixants excessos de la informàtica, la descurança corporal, el poder absolut dels programes televisius de moda, la recerca d'uns signes paranormals quan la realitat invita al desengany, les dràstiques i falses mesures d'un ministre incompetent, i, sobretot, els de la incomunicació humana en plena era de la comunicació (com ara al conte en què un personatge s'enamora d'un ordinador) i el del tedi de la vida quotidiana. Tot un seguit de temes que de ben segur faran preguntar-nos, sense pretendre-ho directament, sobre els ets i uts de la conducta humana. Unes preguntes, si més no, passades, tal com es conclou al pròleg, "a través d'un sedàs de bonhomia i de tendresa, però salpebrada sovint per una ironia mordaç que produeix el distanciament adequat i els impedeix caure en la carrincloneria. Al contrari, els fa ben incisius". Una observació amb la qual el lector avesat, despert i crític estarà ben d'acord.